

NEJASNOSTI PRI ZDRAVLJENJU

DRAGO MUZICA

V našem čebelarskem društvu Ajdovščina se je v zadnjih dveh letih tako razširila poapnela zalega, da postaja velik problem. Imamo veliko upanje, da nas bo rešil ascomizol set. Nekaj problemov imamo okrog navodil za uporabo ascomizola za dimljenje, ker le-ta ne navajajo, ali morajo biti žrela zaprta, koliko časa, ali lahko dimimo pri delno odprtih žrelih, ali je dimljenje uspešnejše jeseni, ko ni več zalege, ali spomladi, ko matica šele začena zalegati, itd.

Mogoče bi bilo prav, če bi v Slovenskem čebelarju nekoliko obširneje opisali način tega dimljenja.

Glede škropljenja mislim, da ni težav. Sam sem že škropil močno napadeno rezervno družino, uspeh pa je bil že prvič sijajen. Navodila navajajo: »Zdravila ne uporabljamo, kadar so v panju sati.« Kaj je s

tem mišljeno, ne vem. Navodila tudi ne navajajo velikosti družine. Sam sem 7-satni panj zadimil s polovico lista. Veliko čebelarjev jeseni odstrani satovje iz medišča, s tem pa zmanjšajo prostor v panju. Ker včasih dimim tudi 5-satni panj, me skrbi, ali morda dimljenje s celim lističem ne škoduje čebelam. Prav tako mi ni jasno, ali naj listič položim na zunanjo ali notranjo stran ventilacijske mrežice. Pri dimljenju z varlikom moraš namreč listek prižgati med satovjem, to je v plodišču, sam pa sem naredil majhen podstavek, tako da je listek približno 7 mm od tal in uspeh je zelo dober. Če bi ga namreč hotel dati med sate, bi se pri tem zelo zamudil, tako pa odstranim letvico, prižgem listek na podstavku in ga potisnem pod sate v plodišču. O vseh teh problemih bi rad prebral strokovno mnenje.

MATIČNA REŠETKA – DA ALI NE?

BRANKO RELIČ

Ko je v času svojega bivanja v Avstraliji pisec tega članka vprašal vodilnega avstralskega čebelarskega strokovnjaka Alana Clemsona, kaj misli o uporabi matične rešetke, mu je ta odgovoril, da dve povsem enaki čebelji družini ne bosta prinesli enake količine medu, če bo ena imela matično rešetko, druga pa ne. Družina brez matične rešetke bo pokazala večjo težo na tehtnici, toda iz panja z matično rešetko bomo iztočili več medu. Družina brez matične rešetke, z enakim številom čebel letalk in do jilj, prinese več nektarja kot družina z matično rešetko. Ker pa matica pri zaleganju ni ovirana, bo pod vplivom paše, razen če ne gre za čebele sive kavkaške pasme, razširjala gnezdo in družina bo zato trošila več hrane. Povečalo se bo torej število čebel, ki prinašajo cvetni prah, in to na račun tistih, ki prinašajo medičino.

Poleg tega bo pri družinah brez matične rešetke veliko satov z medom in zalego, medtem ko bodo pri družinah z

vstavljen matično rešetko sati z medom v glavnem medišču (prestavljanje), v plodišču pa sati z zalego in obnožino.

Četudi imajo v Avstraliji dobre in stalne paše v prvi vrsti na evkaliptusu, pa je res, da niso tako obilne kot naše na akaciji, žepku ..., kjer močne čebelje družine prinesejo v enem dnevu celo 6–10 kg medu. Pri takih pašah ni potrebno vstavljati matične rešetke, ker čebele matici ne širijo prostora za zaleganje, temveč ga celo zmanjšujejo. Toda, če so paše srednje dobre ali celo slabe, matica razširja prostor za zaleganje in preide tudi v medišče. Tako s povečano količino zalege raste tudi potrošnja hrane. Skupna teža panja narašča, vendar ne na račun zalog medu. Razen tega pa se pomembna količina medu ne more iztočiti, ker je na satih zalega. Pri takih pašah je bolje uporabljati matično rešetko.

Če nameravamo povečati donosnost čebeljih družin, je zelo koristno in gospo-

darno, da v času aktivne čebelarke sezone redčimo mediščne sate. Kakor hitro se začne dobra čebelja paša, vzamemo iz vsake mediščne naklade panjev tipa long-stroth-root, dadant, blatt, farrar po dva sata, ostale pa pravilno razporedimo tako, da je sredina enega sata 45 mm oddaljena od sredine drugega sata. Pri tako razredčenih satih namreč čebele toliko potegnajo celice satja, da matica v njih noče zalegati jajčec. Prednosti redčenja satov so večkratne.

1. Zaradi zmanjšanja števila satov in njihovega razmikanja čebele podaljšajo celice, tako da matice vanje nočejo zalegati. Zato ni potrebno nameščati matične rešetke.

2. Pri zmanjšanem številu satov se prostornina celic poveča za toliko, kolikor je manj ulic. Tako ima 10-satni LR panj med sati devet ulic. Z zmanjšanjem števila satov na osem bo ulic samo sedem, to je dve ulici manj, za toliko pa se bo povečal mediščni prostor, to je prostornina mediščne satja.

3. Za enak donos medu je potrebno manj satov in s tem nanj satnic.

4. Za enako količino medu je potrebno omesti čebele z manjšega števila satov. Tudi odkriti in iztočiti je potrebno manj satov.

5. Ker so celice podaljšane, pridobimo pri odkrivanju satja tudi več voska.

6. Vse mladice, ki izločajo vosek, imajo dovolj prostora za gradnjo in zato niso potrebni gradilni satniki, v katere matica navadno zalega le neoplojena jajčeca.

7. Kadar želimo pred točenjem iz medišča odvzeti medene sate, lahko uspešno namestimo begalnico ali pregradno desko, ker vse čebele zapustijo medišče, saj v njem ni nobene zalege.

Znani avstralski velečebelar Rodger Blackwel iz Kempseyja (Novi južni Wales) ima v mediščnih namesto deset le sedem na široko razporejenih nizkih satov. S tem smotrnejše izkorišča medišča in doseže cenejšo in večjo proizvodnjo.

Tudi pri panjih z visokimi sati, katerih višina preseže 25 cm notranje mere, se lahko uporabi sistem bolj razmaknjenih satov. Toda panjev s sati, ki imajo podaljšane celice, ne smemo prevažati. Zelo hitro namreč pride do trganja satja, tako da bomo imeli od prevoza več škode kot korigirani.

V panjih, kjer satja ne moremo bolj razmakniti ali tega niti ne želimo, lahko uporabljamo matično rešetko. Ta nam bo zelo koristila, seveda pod pogojem, da jo uporabljamo pravilno. Matična rešetka preprečuje matici, da bi prešla v medišče in tam zalegla. Obenem ovira tudi čebele pri prehodu iz plodišča v medišče, pa zato nerade lezejo skozenjo. Kadar ima panj odprto samo spodnje žrelo, med plodiščem in mediščem pa je matična rešetka, čebele v času paše polnijo z medom v plodišču vsako celico, ki nima zalege. Skozi matično rešetko znosijo v medišče samo višek mediščine, ki ga v plodišču ne morejo odložiti. Pri takih družinah pride najpogosteje do rojilnega nagona, čeprav je v medišču še dovolj prostih praznih satov.

S preučevanji, opravljenimi v ZDA v državi Michigan (G. Hejs, 1983), so ugotovili, da so imele čebelje družine, ki so bile v panjih z matično rešetko in so imele odprta samo spodnja žrela, manj zalege in so prinesle manj medu kot tiste družine, ki niso imele matične rešetke. Največ zalege in največjo bero medu so imele tiste družine, ki so imele v času paše odprta tudi gornja žrela nad matično rešetko. To pojasnjujejo s tem, da so čebele letalke v medišču takoj odložile mediščino in se niso mučile skozi matično rešetko. V plodišču pa je ostajalo matici dovolj prostega satja za zaleganje. Na ta način so imele te družine v času paše več zalege in so prinesle več medu kot ostali dve skupini, čeprav so bile v začetku sezone vse tri skupine enako močne. Pri tej skupini so imele družine v plodišču proste samo stožčaste odprtine za izlet trotoev.

Avtor meni, da spodnjega žrela ni potrebno popolnoma zapreti, saj zadošča, če ga samo zožimo, tako da skozenj prehajajo troti in posebno čebele z obnožino. Te namreč zelo težko lezejo skozi matično rešetko navzdol k matici in zalegi, obenem pa jim to osmuka preveč obnožinskih grudic z nog. Potrebno je torej le pravočasno dovolj odpreti gornje žrelo in zožiti spodnjega.

Tu je potrebno poudariti, da matično rešetko lahko nameščamo samo ob dobri paši. Kakor hitro medenje pojenja, moramo matično rešetko odstraniti, do kraja odpreti spodnje žrelo in gornje zapreti.

Prevod: Pavel Zaletel